

Mandat om 1) trafikkavtalegjennomgang og 2) sikring av persontogtrafikken på Sørlandsbanen, Jærbanen og Arendalsbanen

1. Bakgrunn

Jernbanedirektoratets trafikkavtaler for trafikkpakkene 1-3 og Flåmsbana utløper gradvis fra desember 2027 til desember 2029. Endringer i EØS-regelverket medfører strengere krav enn tidligere for tildeling av trafikkavtaler om offentlig tjenesteyting på jernbane. Dette gir et behov for å vurdere omfanget og inndelingen av trafikkavtaler på nytt. En slik vurdering er tidkrevende, og Jernbanedirektoratet skal derfor sikre persontransporttilbudet omfattet av Trafikkpakke 1 Sør, som utløper først, frem til vurderingen er gjennomført og ny(e) langsiktige trafikkavtale(r), kan inngås.

Trafikkavtalene som utløper i perioden 2027 til 2029, omfatter:

Trafikkpakke 1 Sør (utløper 11. desember 2027):

- Fjerntog (FJ-tog) Stavanger – Oslo S
- Lokaltog (L-tog) Stavanger – Egersund
- Regiontog (R-tog) Nelaug – Arendal

Jernbanedirektoratet har en opsjon på inntil to års avtaleforlengelse.

Trafikkpakke 2 Nord (utløper 9. desember 2028):

- Fjerntog (FJ-tog) Trondheim S – Bodø
- Fjerntog (FJ-tog) Oslo S – Trondheim S
- Regiontog (R-tog) Rognan – Bodø
- Regiontog (R-tog) Lundamo/Melhus – Trondheim S – Steinkjer
- Regiontog (R-tog) Dombås – Åndalsnes
- Regiontog (R-tog) Heimdal/Trondheim S – Storlien
- Regiontog (R-tog) Hamar – Røros – Trondheim S

Mulighet for opp til to års avtaleforlengelse.

Trafikkpakke 3 Vest (utløper 8. desember 2029):

- Fjerntog (FJ-tog) Oslo S – Bergen
- Regiontog (R-tog) Bergen – Voss – Myrdal
- Lokaltog (L-tog) Bergen – Arna

Mulighet for opp til to års avtaleforlengelse.

Flåmsbana (utløper 11. desember 2027):

- Regiontog (R-tog) Flåm – Myrdal
- Ingen mulighet for avtaleforlengelse.

2. Målsettinger

Jernbanedirektoratet skal sikre opprettholdelse og videreutvikling av persontransporttilbudet med jernbane i Norge. Jernbanen er en sikker, miljøvennlig, energi- og arealeffektiv transportform. Togtilbudene bidrar slik til reduserte klimagassutslipp, økt hensyn til natur, energieffektiv transport, avlastning av veinettet, bruk av teknologi som effektiviserer transportsystemet og bidrar til å gjøre

transportsikkerheten bedre. Persontogtilbudet skal utvikles slik at det bidrar til å realisere følgende overordnede transportpolitiske målsettinger i tråd med Nasjonal transportplan 2025-2036 og budsjettproposisjonen til Stortinget:

- **Mobilitet, enkelhet og konkurransevne:** Bedre mobilitet for mennesker og næringsliv i hele landet gjennom en enklere reisehverdag og økt konkurransevne for næringslivet. Ved at staten inngår avtaler om offentlig tjenesteyting om persontransport med tog, utnyttes togets egenskaper i samspill med andre transportformer, herunder det fylkeskommunale kollektivtilbudet, for å dekke befolkningens og næringslivets transportbehov når disse ikke dekkes på en tilfredsstillende måte av markedet. Dette skal legge grunnlaget for et attraktivt togtilbud for pendlere inn mot og gjennom de største byene, bidra til at ulike samfunnsfunksjoner både i og utenom rusetid er tilgjengelig for befolkningen og bidra til å binde regioner og landet sammen. Togtilbudet skal være pålitelig og oppleves som sømløst (enkelt) å bruke sammen med øvrige transportformer.
- **Klima og miljø:** Reduserte klimagassutslipp og økt hensyn til natur/bidra til oppfyllelse av Norges klima- og miljømål. Overføring av transport fra vei til bane kan også bidra til å redusere støy og luftforurensing.
- **Transportsikkerhet:** Nye og forsterkede tiltak skal øke transportsikkerheten/Nullvisjon for drepte og hardt skadde.
- **Samfunnsikkerhet og beredskap:** Transport er en grunnleggende nasjonal funksjon etter sikkerhetsloven, og et pålitelig, sømløst og stabilt togtilbud bidrar til samfunnsikkerhet og beredskap.

Jernbanedirektoratet er takstmyndighet på oppdrag fra SD på jernbaneområdet. Takstnivå kan reguleres gjennom trafikkavtaler, eller eventuelt forskrift der hvor det er kommersiell drift. Billetter med kollektivtransport bør prises slik at de gjør kollektivtransport til et reelt og attraktivt alternativ til bil og flyreiser. Videre bør det sikres at billettprisene ikke ekskluderer individers mulighet til å delta i samfunnsaktiviteter, utdanning og arbeidsliv på grunn av funksjonsevne og økonomisk status.

3. Oppdrag

3.1. Trafikkavtalegjennomgang

Jernbanedirektoratet skal foreta en samlet vurdering av behovet for og ev. innretning av offentlige tjenesteforpliktelser for persontransport med jernbane. Dette arbeidet skal gjøres med utgangspunkt i de transportpolitiske målsettingene, og i henhold til relevant regelverk.

Arbeidet skal innrettes for å oppnå målene omtalt under punkt 2 og sikre at Jernbanedirektoratets offentlige tjenesteforpliktelser er riktig definert, jf. ovennevnte endringer i EØS-regelverket.

Trafikkavtalegjennomgangen skal gjennomføres innen 1. februar 2026.

3.2. Kortsiktig direktetildelt avtale til Vy for Trafikkpakke 1 Sør

For å sikre tilstrekkelig tid til å gjennomføre de nødvendige vurderingene, skal Jernbanedirektoratet sikre persontransporttilbudet i Trafikkpakke 1 Sør i en mellomperiode som maksimalt varer frem til desember 2032. Jernbanedirektoratet skal gjøre dette gjennom en kortsiktig direktetildelt trafikkavtale til Vy iht. kollektivtransportforordningens unntaksbestemmelse til konkurranseutsetting artikkel 5 nr. 3a.

3.2.1. Sentrale føringer og rammebetingelser

Jernbanedirektoratet skal være en krevende kjøper med hensyn til kvalitet og pris, og direktoratet skal utforme rammer og prosesser for tildelinger av avtaler med togselskapene på en måte som understøtter dette, jf. instruks for Jernbanedirektoratet punkt 3.2.1.

Togoperatørene pålegges gjennom avtaletildelingene å inngå avtale med:

- Entur AS
- Norske tog AS
- Norsk fagskole for lokomotivførere (Lokførerskolen).

Dagens takststruktur og -nivå legges til grunn. Direktoratet kan likevel vurdere endringer i takststruktur og -nivå der det er nødvendig for å oppnå sentrale mål og føringer for persontransport med jernbane.

Reglene i arbeidsmiljøloven §§ 16-2 til 16-7 om arbeidstakernes rettigheter ved virksomhetsoverdragelse skal gjelde ved inngåelsen av trafikkavtalen med Vy.

Ut over dette skal direktoratet innrette arbeidet for å oppnå målene omtalt under punkt 2.

3.2.2. Økonomiske fullmakter og tidsplan

Jernbanedirektoratet skal utarbeide en fremdriftsplan som sikrer en forsvarlig overgang til ny operatør, og som overholder fristene som regelverket setter til offentliggjørelse mv.

Fremdriftsplanen skal legges opp slik at det tilbys persontransport med jernbane ved ovennevnte strekninger som i dag, eller bedre, uten opphold fra tidspunktet første trafikkpakke utløper i desember 2027. Jernbanedirektoratet kan likevel foreta mindre justeringer i stoppstruktur og togtilbud der det anses hensiktsmessig.

Jernbanedirektoratet skal i ordinær budsjettprosess spille inn forslag til nødvendige fullmakter for å kunne inngå ny avtale.

4. Rapportering og eskalering

Jernbanedirektoratet informerer departementet om gjennomføring av prosessen i den ordinære styringsdialogen.

Dersom det oppstår vurderinger som truer forutsatt måloppnåelse, sentrale føringer og rammebetingelser, eller fremdrift skal departementet informeres uten ugrunnet opphold.